

Johann Wilhelm Linde zu Danzig (1836)

Johann Wilhelm Linde

(14.01.1760, Toruń - 16.02.1840), kaznodzieja protestancki

Honorowy Obywatel Miasta Torunia

Syn niezamożnego mistrza ślusarskiego Jana Jacobsena Lindego (Lindta), który przybył do Torunia przed 1750 r. ze Szwecji. W 1752 r. został mistrzem ślusarskim, nabył dom na przedmieściu Nowe Miasto i doszedł do godności rajcy. Ożeniony z Barbarą Anną Langenhan, doczekał się ośmiorgo dzieci, ale przy życiu pozostało tylko dwoje, najstarszy Jan Wilhelm i najmłodszy, najbardziej potem znany, Samuel Bogumił.

Linde uczęszczał najpierw do szkoły nowomiejskiej, a od 11.06.1760 r. do klasy *quarty* gimnazjum toruńskiego. Następnie studiował na uniwersytecie w Lipsku, gdzie immatrykulował się 13 października 1778 r. W 1781 r. przeniósł się na uniwersytet w Halle (immatrykulacja 27 kwietnia), gdzie studiował teologię. Rada miasta Torunia zgłosiła go 28 lutego 1779 r. do funkcjonującego w Lipsku stypendium Wilhelma Haltenhofa, torunianina, który będąc profesorem medycyny uniwersytetu lipskiego, ufundował tam w 1505 r. stypendium. Zgodnie z jego testamentem stypendium to miało otrzymywać każdego roku trzech studentów pochodzących z Torunia, przez 5 lat, aż do uzyskania tytułu magistra. Kandydatów zgłaszać miała rada miasta Torunia i proboszcz Starego Miasta. Wniosek o przyznanie stypendium dla Lindego został jednak odrzucony, jako rzekomo niezgodny z testamentem fundatora. Rada nie zamierzała jednak rezygnować i powtórnie zgłosiła go 16 sierpnia 1779 r., argumentując, że jej kandydat nie ma innej pomocy finansowej, a na dodatek oprócz niego nikt inny tego roku nie wybrał się na studia do Lipska. Tym razem stypendium otrzymał. Korzystał jeszcze z jednego stypendium, które ufundował w lutym 1719 r. ławnik Głównego Miasta Gdańska, z pochodzenia torunianin Marcin Marquard. Warunkiem otrzymania tego stypendium było urodzenie się w Toruniu lub Gdańsku, uczęszczanie do gimnazjum w jednym z tych miast oraz przynależność do kościoła ewangelicko-augsburskiego. Rocznie stypendium to wynosiło 100 zł polskich. Linde otrzymywał je przez 3 lata, ale nie znamy dokładnych dat rocznych.

Po zakończeniu studiów w Halle osiadł w 1782 r. w Gdańsku, gdzie złożył egzamin na kandydata pastora protestanckiego. Początkowo został nauczycielem w kilku prywatnych domach bogatych mieszczan w Gdańsku. W 1786 r. powołany został na stanowisko konrektora szkoły przy kościele Mariackim. Od 1792 r. pełnił również funkcję pastora w kościele Świętego Ducha. Na tym stanowisku, mimo wielu propozycji objęcia wyższych i lepiej płatnych urzędów, pozostał aż do śmierci. Nie brakowało mu uznania. W 1817 r. mianowany został inspektorem szkolnym Na Mierzei Gdańskiej, a w 1825 r. został tam superintendentem. Uniwersytet w Greifswaldzie nadał mu w 1824 r. doktorat honorowy. W 1836 r., z powodu słabego stanu zdrowia, zrezygnował z większości piastowanych funkcji, zachowując jedynie stanowisko pastora. Zmarł w Gdańsku.

Głoszone przez niego kazania odznaczały się dużą dawką racjonalizmu. Pomimo podjętej działalności inspektora szkolnego, a następnie superintendenta, nie zaniechał działalności pisarskiej. Oprócz nekrologów i kazań, z których wymienić trzeba te napisane z okazji śmierci księcia Ludwika pruskiego i owdowiałej królowej Christine Elżbiety, żony Fryderyka II, publikował również inne prace. Już w 1782 r. wydał tłumaczenie na niemiecki jednej z ksiąg Starego Testamentu zwanej księgą Eklezjastyka lub Mądrością Syracha od nazwiska jej autora Jesusa ben Elazara ben Sira. . Natomiast w 1795 r. opublikował jej tekst grecki, *Sententiae Jesu Siracidae graece* (Gdańsk 1795) i drugie wydanie tłumaczenia W 1797 r. opublikował *Irnäus über die Kriegsüberl, eine Trostschrift in 17. Büchern*, a w 1800 r. *Reinhard und Ammon oder Prediger=Parallele*. Natomiast w 1811 r. ukazała się drukiem jego praca zatytułowana *Jesu Universalreligion*.

Od 1793 r. żonaty był z Konkordią Eleonorą Ohlert. Mimo że całe dorosłe życie spędził w Gdańsku, rada miejska Torunia 5 marca 1836 r. postanowiła przyznać mu tytuł honorowego obywatela. Niestety, nie znamy uzasadnienia wniosku.

Lit: Bertling, *Linde, Johann Wilhelm*, ADB, t. 18, s. 664-665; G. Löschin, *Dr. Johann Wilh. Linde*, Danzig 1840; ADB, Bd. 18, S. 664-665; Höpfner Ad., *Der Treue Säemann, Predigt zum Gedächtniß des Joh. Wilhelm Linde*, Danzig 1840. J. Michalski, *Linde Samuel Bogumił*, w: PSB, t. 17, 1972, s. 363; A. Hermann, Z. Nowak, *Studia lipskie Samuela Bogumiła Lindego i jego starania o lektorat języka polskiego na uniwersytecie lipskim (1789-1792)*, "Zapiski Historyczne", t. 39, 1969, z. 4, s. 39-41.

Opracował: prof. Jacek Wijaczka

[>>> Wróć do listy Honorowych Obywateli Miasta Torunia](#)

- [Powrót](#)
- [Udostępnij na: X](#)
- [Udostępnij na: FB](#)
- [Drukuj](#)
- [PDF](#)